

שאמה"ג זצ"ל לא נזהר בזה, כי היה הקיתון של חרס גבוה ורוב ההדס מכוסה במים. וכרגע נראה לי ספר חיים וברכה וראיתי שם (סי' ק"כ) מ"ש בזה, ושם כתב שמנהג העולם להניח ערבה כמה ימים במים לפני החג ואין חוששין לכבוש, וצידד שם דדוקא כבוש בחומץ וכיו"ב לרפואה פסול, אבל כבוש במים אין דינו ככבוש לענין זה, וכמו באתרוג (עיין למרן בסי' תרמ"ח סט"ו). עכת"ד. וע"ע רש"י בסוכה (דף ל"ו ע"א) בד"ה כבוש, ובספר זכרי כהונה למוהרח"ך (מערכת הלמ"ד אות ו', לולב), ובספר מעורר ישנים (דף קכ"ז סע"א). אך מ"ש בספר חיים וברכה דבאתרוג לא שייך כבוש במים, עיין להכה"ח (סי' תרמ"ח אות ק"א וק"ג). ע"ש.

כביכול. ביאורו הנכון: "כמו ביכול", וכן משמע להדיא מפירש"י מגלה (דף כ"א ע"א) בד"ה כביכול וכו', ובחגיגה (דף י"ג ע"ב) בד"ה כביכול. ע"ש. והפירוש דכ"ב אותיות יכולים לומר דבר זה הוא דרך דרש. ולפ"ז ניקוד הכ"ף הראשונה בחיריק והבי"ת בשוא. וכן משמע להדיא מפירש"י סנהדרין (דף צ"ז ע"א) בד"ה כביכול וכו'. ע"ש. וכמדומה שהתוי"ט דיבר בזה. ושור"ר להתשבי (ערך כביכול) שהביא הפירוש שהתורה שניתנה בכ"ב אותיות יכולה לומר כן אבל לנו א"א לאומרו, וכתב שאין לזה הפירוש טעם וריח. ע"ש.

כהלכת גוברין יהודאין. במלון אבן-שושן (ערך יהודאי) לא ידע מקור ביטוי

זה, וציין לדניאל (ג' י"ב) בשינוי. ע"ש. ופשוט שהוא מנוסח הכתובה: כהלכת גוברין יהודאין דזנין ומפרנסין את נשיהון בקושטא. והובא נוסח הכתובה ברמב"ם (פ"ד מהל' יבום וחליצה הל"ג), ובשו"ת הרשב"ץ ח"ג (סי' ש"א). עש"ב.

כהנים. קפדנים הם ובעלי מריבה. רש"י שבת (דף קמ"ט ע"ב), ומפיק לה מדכתיב ועמך כמריבי כהן (הושע ד' ד'). וכ"ה בב"ב (דף ק"ס ע"ב) אתרא דכהני הוו והוו קפדי טובא וכו'. וע"ע בקידושין (דף ע' ע"ב) אם ראית כהן בעזות מצח אל תהרהר=אחריו שנאמר ועמך כמריבי כהן, ופירש"י שהם בני מריבה. ע"ש. וכן רגילים בתנוס לומר בדרך צחות "נפש הכהנים" (ע"פ ירמיה ל"א י"ג) שהם בעלי נפש ומריבה. ונ"ל הטעם ע"פ הסוד לפי שאהרן הכהן הוא בחינת הוד שהוא ענף הגבורה כנודע, וזהו הטעם שכתבו שלעתיד לבוא יהיה מרע"ה כהן ואהרן לוי כמ"ש בס' מדבר קדמות [מערכת הכ"ף], והובא בספר פרי עץ הגן חלק אמרי בינה (עמוד מז), וכתב שרמזו על זה מיכאל ר"ת משה יהיה כהן אהרן לוי. ע"ש], כי כן ראוי בטבעם ע"פ מדותיהם, כי כהן מדת החסד ומרע"ה בחינת נצח, ולעומת זה לוי מדת הגבורה שהענף שלה הוד, ובזה יובן גם כן מאמר רז"ל על פסוק הלא אהרן אחיך הלוי (שמות ד' י"ד). ודו"ק היטב. ושור"ר בספר לקט הנמושות (להרה"ג שמואל דוד הכהן מונק זצ"ל) שהביא כדברינו משער הפסוקים להאר"י. ע"ש.